

# Generatie van het 'jaar van de schreeuw' over cultuurbeleid

Verslag Debat 'De nieuwe generatie over het cultuurbeleid van morgen' 26 januari 2016

Door Sandra Jongenelen

Na afloop van de ledenvergadering van Kunsten '92 beklom de nieuwste generatie cultuurmakers het podium van Tivoli | Vredenburg in Utrecht. De zeven makers/kunstenaars, producenten en bemiddelaars gaven tijdens een *blitz*-debat hun visie op het cultuurbeleid. In een notendop was dat: blijf niet bij de pakken neerzitten. Infiltratieer in de politiek en boor gaten bij instellingen en fondsen.

Als moderator had **Ann Demeester** de standpunten van de deelnemers vooraf per mail gekregen. 'Niet heel optimistisch', concludeerde de directeur van het Frans Hals Museum/De Hallen en bestuurslid van Kunsten '92. 'Ik heb de hoop gevestigd op de jonge generatie; dat jullie de structuur heruitvinden.'

## Malieveld

Hemelbestormende ideeën bleven uit, maar die vielen ook nauwelijks te verwachten. Realiteitszin kenmerkt de jonge cultuurmakers 'Je moet geloof hebben dat een protestactie invloed kan hebben', zei **Yuri Veerman**. 'Het is best leuk met een groep op het Malieveld te staan, maar wat gebeurt er de dag erna?'

In plaats van te demonsteren, richtte de kunstenaar en docent aan de Willem de Kooning Academie met een aantal gelijkgestemden Platform BK op. 'We willen kijken hoe we vanuit de taal van de kunstenaar kunnen bijdragen aan het debat. Het is zo plat als het alleen over geld gaat.' De oprichtingsvergadering was in 2012, een jaar na de aangekondigde bezuinigingen van € 200 miljoen op cultuur.

## Jaar van de Schreeuw

Veerman vertelde hoe hij, geboren in 1982, uit de wereld van vóór de bezuinigingen komt. Zijn studenten moeten het zonder studiefinanciering en WIK doen. Wat voor perspectief hij ze meegeeft verwoordde hij op een later moment tijdens het debat. 'Fikt een bos af dan groeit er daarna toch weer wat.'

Zo'n bloem is **Anne Breure** die in 2011 afstudeerde aan de Theaterschool in Amsterdam. Dat was het 'jaar van de schreeuw', zoals ze het zelf aanduidde; het jaar van de landelijke protestactie tegen de toen nog aangekondigde kortingen. Breure liep vervolgens stage bij D66-politica en Europarlementariër Sophie in 't Veld en zwaait nu als directeur de scepter over Het Veem Theater in Amsterdam. Voorafgaand aan het debat werd ze officieel gekozen tot nieuw bestuurslid van Kunsten '92, samen met theatermaker **Naomi Velissariou** die ook op het podium zat.

## Hacken

Ligt het aan Breure dan scheidt ze geen nieuwe structuren, maar probeert ze de bestaande op te rekken en om te buigen. Dat zou kunnen via het open space-format, waarbij iedereen een onderwerp mag agenderen. Op die manier kun je als buitenstaander het gesprek bepalen. In het kielzog daarvan riep ze cultuurmakers op lid te worden van een politieke partij en zo spreektijd te claimen op partijbijeenkomsten.

Voor **Lennard Dost**, directeur van kunstenaarsinitiatief Nieuwe Vide in Haarlem, is dat niet de weg. Hij wil een zo goed mogelijk artistiek product neerzetten, waar hij tachtig procent van zijn tijd insteekt. 'Het gaat niet om het hacken van de politiek.' Ondernemerschap in de cultuursector is in zijn ogen goed, maar er zijn grenzen. 'We moeten niet steeds bezig zijn met verantwoorden. Andere sectoren worden ook gesubsidieerd.'

## Uitbuiting

Veerman vertelde dat hij het er soms bij laat zitten als een museum 'nee' antwoordt op de vraag of er een honorarium voor hem is als hij zijn werk toont. Uit recente rapporten van onder andere BKNL, de Raad voor cultuur en de SER blijkt dat de cateraar en curator bij een tentoonstelling betaald worden. De kunstenaar zelden. Veerman: 'Het is niet normaal. Dat moeten we blijven zeggen.' Dost raadt kunstenaars aan hierover in dialoog te gaan met kunstinstellingen. Nieuwe Vide biedt kunstenaars wel een honorarium, maar heeft daardoor minder geld voor publiciteit en educatie.

Jonge creatieve geesten zijn de sluitpost van begrotingen in de kunst- en cultuursector, constateerde **Jan Zoet**, de nieuwe voorzitter van Kunsten '92. De directeur van de Theaterschool in Amsterdam sprak van uitbuiting en haalde Chris Dercon aan die onlangs waarschuwde voor 'zelfuitbuiting' in de kunsten en de creatieve industrie. De cijfers spreken boekdelen. Tot 2013 verdwenen 20.000 banen in de culturele sector. Er werken nu meer vrijwilligers dan betaalde werknemers. Dercon was directeur van de Tate Modern in Londen en zei dat bij zijn benoeming tot zakelijk leider van het toneelhuis Volksbühne in Berlijn.

## Stakeholder

Directeur **Nathalie Hartjes** vertelde over de vrijwilligers bij Showroom MAMA in Rotterdam. 'Ze helpen ons, maar mogen ook meepraten.' 'Je buit ze uit en biedt ze iets', vatte Demeester samen. Hartjes bevestigde en nuanceerde dat. 'Uit de talentontwikkeling vloeien betaalde banen voort. Bijna de helft van de functies komt uit die schil.'

Ze gaf inzicht in de subsidierelatie met de gemeente. 'We zijn niet afhankelijk, maar echt *stakeholder*, doordat we voorbeeld lessen geven aan het middelbaar onderwijs.' Demeester wilde van haar weten wat voor nieuwe tactieken ze kan bedenken nu de inkomsten onder druk staan. Hartjes kwam naar eigen zeggen met een ludiek antwoord: 'We kunnen ons bekwanen als beveiliging, want daar is wel geld voor.'

### **Overbodige luxe**

Dezelfde vraag van Demeester lokte een radicaal antwoord uit van **Zippora Elders**, curator bij FOAM. 'Wat zou er gebeuren als hackers de musea en podia zouden dichtgooien? Dan voelt het publiek dat kunst geen overbodige luxe is.' Dost vroeg haar wat ze daarmee zou willen bereiken. 'Is dat de manier om je draagvlak te vergroten?' Zonder woorden wees hij haar voorstel af en voegde er haast verontschuldigend aan toe dat hij bijna veertig is. Alsof zijn leeftijd verantwoordelijk was voor de afwijzing.

Opvallend was dat zijn collega **Floris Kruidenberg**, één van de initiatiefnemers van kunstenaarsinitiatief 1646 in Den Haag, nog weinig van de bezuinigingen merkt. 'Er zit een vertraging in', gaf hij als verklaring. 'Vanaf 2017 wordt het spannend.'

### **Achterpoortjes**

Net als Elders behoort **Naomi Velissariou**, theatermaker bij Frascati in Amsterdam, tot het gesubsidieerde circuit. Ook zij voelt de broekriem. 'De meeste instellingen doen hetzelfde met minder geld.' Velissariou studeerde evenals Breure af in het 'jaar van de schreeuw'. 'Het stigma was *er is geen werk voor je. Los het zelf maar op.*'

Dat maakte haar tot lobbyist in de Tweede Kamer. In haar zoektocht naar mogelijkheden laat de theatermaker ludieke acties voor wat ze zijn. 'Ik bel de fondsen en vraag wat de achterpoortjes zijn, al is dat misschien erg opportunistisch.' Frustrerend is het zeker. 'Dit is wat ik de hele tijd doe. Ik ben afgestudeerd aan de Theaterschool, je zou zo hopen dat we weer aan kunst kunnen doen.'

### **Verjonging**

Aan het einde van het debat kwam uit de zaal de suggestie om jongeren ruimte te bieden bij grotere gezelschappen. Els van der Plas, directeur van Nationale Opera & Ballet, pakte die handschoen op. Grote instellingen moeten die verantwoordelijkheid nemen, vond ze.

Voormalig voorzitter van Kunsten '92 Ad 's-Gravesande pleitte ter afsluiting voor de komst van een fonds om het lidmaatschap van de politieke partijen te betalen.

Daarna kreeg Jan Zoet als nieuwe voorzitter het woord. Hij vertelde dat hij Kunsten '92 wil verjongen. Ook de nieuwste generatie moet een rol krijgen in het gesprek over de lobby en de strategie van kunstbeleid. In die zin vormde het debat een mooie eerste aanzet.